

Vroegmoderne tijd

2 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

Brahe past bij:

- 'het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance en het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling' 1
- wat blijkt uit de keus van Brahe om (een van de volgende): 1
  - zijn eigen portret een prominente plaats te geven.
  - zijn eigen prestaties te benadrukken.
  - te benadrukken dat hij zelf onderzoek doet.

Brahe past bij:

- 'de hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de Klassieke Oudheid' 1
- wat blijkt uit de keuze van Brahe om (een van de volgende): 1
  - waarderende teksten op te nemen over / het herinneren aan de Griekse astronomen.
  - op te merken dat hij 'het oude onderzoek' heeft gebruikt.

Opmerkingen

- *Alleen als een juist kenmerkend aspect wordt genoemd, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.*
- *Als bij beide deelvragen dezelfde verwijzing naar de bron wordt gebruikt, wordt alleen aan de eerste verwijzing 1 scorepunt toegekend.*

3 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Door te schrijven dat hij van mening was dat God zelf vond dat hij gebruik moest maken van zintuigen/verstand/intellect ondersteunde Galilei de wetenschappelijke methode waarbij theorieën en wetten tot stand kwamen op grond van redeneren en waarnemen in combinatie met experimenteren / het empirisme (wat de wetenschappelijke methode was die paste bij de zeventiende eeuw).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

bij 1:

- Het liedje past bij 'het begin van de Europese overzeese expansie' 1

bij 2:

- Het liedje past bij 'uitbouw van de Europese overheersing, met name in de vorm van plantagekoloniën en de daarmee verbonden trans-Atlantische slavenhandel' 1

bij 3:

- Het liedje past bij 'de democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussies over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap' 1

Opmerking

Als bij het tweede of derde gegeven 'Rationeel optimisme en 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving' wordt geantwoord, wordt geen scorepunt toegekend (omdat zingen over een meester / bespotten van troepen niet past bij verlichte denkbeelden).

5 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De kolonisten willen het stichten van de kolonie legitimeren / hopen op steun van de koning tegen vijanden / willen voorkomen dat er een splitsing ontstaat binnen de kolonie 1
- In het *Mayflower Compact* staat dat de macht om wetten, verordeningen en aktes op te stellen bij de kolonisten / bij een burgerlijk politiek lichaam ligt (en niet bij de Engelse koning), waarmee de kolonies de wettelijke macht van Jacobus I beperken / waarmee de kolonies het directe bestuur van Jacobus I over de kolonie beperken 2

Opmerking

*Alleen als het antwoord op de tweede deelvraag een verwijzing naar het *Mayflower Compact* bevat en een daarbij passende uitleg over het beperken van de macht van Jacobus I, worden scorepunten toegekend.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De oprichting van de VOC past bij de 'wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie' / '(de bijzondere plaats in staatkundig opzicht en) de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek' 1
- Door deze instructie wordt duidelijk met welke heersers er afspraken kunnen worden gemaakt / met welke volken handel kan worden gedreven / welke handelsproducten er te halen zijn (wat handeldrijven ondersteunt) 1
- door te laten onderzoeken (een van de volgende): 1
  - waar de bevolking woont.
  - hoe hun rijken georganiseerd zijn.
  - of er oorlog is.
  - welke werkplaatsen / ambachten er zijn.

Opmerking

Alleen als het antwoord bij de tweede deelvraag een juiste uitleg bevat op welke wijze de instructie bijdraagt aan handeldrijven, wordt 1 scorepunt toegekend aan een passende verwijzing naar de bron.

7 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Deze prent verspreidt het verlichte denkbeeld dat het belangrijk is jezelf te verbeteren / dat leren/onderwijs belangrijk is 1
- door te laten zien dat een kind dat niet wil leren wordt afgewezen door zijn vader / bedelaar zal worden 1
- Een boek met prenten is een geschikt middel om deze boodschap over te brengen omdat ouders dit kunnen voorlezen aan hun kinderen / omdat een boek met prenten stimuleert dat ouders met hun kinderen hierover praten / omdat kinderen de boodschap via een prent beter begrijpen 1

Opmerking

Alleen als het antwoord op de eerste deelvraag een juist verlicht denkbeeld bevat, wordt 1 scorepunt toegekend aan een passende verwijzing naar de prent.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- De plantage-eigenaren waren tegen de oprichting omdat de leden van het korps wapens/militaire training kregen (gegeven 2) waarmee zich ook tegen de plantage-eigenaren zouden kunnen keren 1
- De geselecteerde slaafgemaakten moesten hun vrouw en kinderen op een plantage achterlaten (gegeven 3), waardoor zij zich zorgen maakten dat hun familie gestraft zou worden als zij hun taak niet uitvoerden 1

Opmerkingen

- *Als bij de eerste deelvraag wordt geantwoord dat de plantage-eigenaren tegen de oprichting waren omdat ze slaafgemaakten kwijtraakten, wordt geen scorepunt toegekend (omdat uit gegeven 1 blijkt dat ze 'schadeloos' werden gesteld).*
- *Alleen als het antwoord een combinatie bevat van een juist gegeven met daarbij een juiste uitleg, wordt telkens 1 scorepunt toegekend.*

Moderne tijd

---

9 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

De Britse regering had de trans-Atlantische slavenhandel / slavernij verboden, zodat de Britse regering protesteerde omdat zij de aankoop beschouwde als een ondermijning van het Britse besluit / wilde voorkomen dat deze aankoop zou leiden tot een nieuwe roep om slavernij in het Britse Rijk.

10 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Door de industrialisatie trekken arbeiders massaal naar steden voor werk / vindt snelle urbanisatie plaats, zodat het tekort aan woningen / de in de haast opgetrokken woningen een ongezonde leefomgeving voor arbeiders veroorzaakte(n) 2

De historici beschouwen de informatie uit het rapport:

- als betrouwbaar omdat onderzoekers die werken in opdracht van de Britse regering gecontroleerd worden / geen voordeel hebben van het ontkennen/overdrijven van de slechte huisvesting 1
- als representatief omdat onderzoekers die werken in opdracht van de regering de middelen hebben om veel woningen te bezoeken / om veel arbeiders te ondervragen over hun huisvesting / in het hele land onderzoek kunnen doen 1